

Philosophia Rationalis
Appendix ad Dialecticam.

Logica. 7. 2.

Calviato Galeazzo.

Appendice ad Dialecticam

Calciano Galeazzi, 9.

12

Appendix ad Dialecticam

— De figuris et modis syllogisticis —

Quae de argumentationis et ac legitimitate characterum tradidimus sat evidens sunt ad captiosum quodlibet differendi genus dissolvendum at tamen non solum necessitati sed utilitati etiam atque eruditioni consulamus, nonnulla addere (brevisime vero ne civitati nostrae rationem laedere videamus). de figuris et modis syllogisticis existimamus: eo maxime consilio, ut praedara veterum dialecticorum studia a plerisque exacti saeculi philosophis derisive praesertim impudentissime despecta atque iniuria, non aspercantur modo sed et honesta laude praeque animo prosequantur.

I^o Figura syllogismi nunc aliud est quam suppo-

Sicut mediis terminis, casus hinc figura pro casu
ejusdem mediis dispositione. At quoniam mediis
terminis nunquam conclusionem ingreditur,
sequitur quatuor tantum esse posse syllogis-
mi figuras: medias nimirum vel sub-
jectam utriusque praemissae, vel in utriusque pre-
dicatum vel subjectum majoris praemissae
et praedicatum minoris vel subjectum minoris
et praedicatum majoris. Quadruplicem hanc
dispositionem sequentibus versibus dialecti-
ci complectentur:

- » Prima figura prius medium tibi subicit, inde
- » Praedicat; apt medium tibi praedicat altera et.
- » Tertias tibi subicit, prima contra quarta est;
- » Praedicat ista prius medium tuum subicit illud.

Hinc patet a priori syllogis mi figuras quatuor.

tantummodo deesse posse.

II. Modi autem syllogismi oritur e diversa pro-
positionum dispositione quoad eorum quantita-
tem et qualitatem. Necolendum est, propo-
sitiones ratione quantitatis vel universales esse vel
particulares (singulares enim universales aequi-
valent) ratione autem qualitatis, affirmativas
vel negativas. Quot igitur erant modi, quibus
tres syllogismi propositiones quantitate vel
qualitate discrepantes, disponi possunt totidem
habebuntur syllogistici modi.

III. Jamvero octides Logici praedictas quatuor pro-
positionum species totidem vocabulis representare
statuerunt nempe A, E, I, O. Prior propo-
sitionem universalem affirmativam exprimit, alte-
ra universalem negativam: tertia particula-

rem affirmantem: postrema particularem ne-
gantem: Id autem duobus hijs casibus
continetur:

Afferit A, negat E, verum generaliter ambae

Afferit I, negat O sed particulariter ambae.

Hicce profecto si quatuor illae vocales quibus
propositiones quantitates vel qualitates diver-
sae exprimentur ternae (vulgo a tre a tre) di-
mantur, seragliata quatuor modis eas distribu-
 posse posse constabit, uti videre est in se-
quenti Schemate:

A.

E.

I.

O.

aaa

aaa -

iaa -

oaa -

aae#

aae

iae #

oae -

aa'i

aa'i -

iai

oai' -

aa0#

aa0

iao #

oao

aea -

eea +

iea -

oea +

ae e

eee +

eee -

oe e +

aei -

eei +

eei -

oei +

aeo =

eeo +

ieo #

oeo +

aia -

eia -

iea +

oia +

ae e #

eee -

eee +

oe e +

aei'

eei' -

eei' +

oei' +

aeo #

eeo

ieo +

oeo +

aoa -

eo a +

io a +

oo a +

aoe -

eo e +

io e +

oo e +

aoi -

eo i +

io i +

oo i +

ao0

eo0 +

io0 +

oo0 +

Blank ledger page with a grid pattern and faint, illegible text.

Ex quo apparet viginti octo modos qui hoc signo (+)
notantur excludi debere quia utraque praemissa
negativa vel particularis habet, eoque procedunt
in legem 6^{am} et 8^{am}. Similiter decem et octo ^{modi} quos
signum (-) praecedit expurgandi sunt ad quod co-
sam conclusio debiliorem partem non sequatur
quemadmodum septima lege cautum est. Prae-
terea alii sex quos haec nota (#) distinguit
in sextam legem offendant quam negat est
negantem conclusionem ex duabus affirmantibus
praemissis deducere. Modus autem ieo;
cui signum (#) oppositum reiicitur a lege se-
cunda latius hos etc. Tandem enjungi de-
bet modus aeo quem signo (=) indicavimus
ut probet qui continetur in modo aee; quod
enim in conclusione universaliter pronunciatum

particulares quosque implicite complectitur. At
qui modus acc de universali concludit; ergo
et implicite de particulari a eo. Decem
igitur modi legitime concludentis ~~legit~~ tan-
tammoda sapient: nempe quatuor affirmati-
vi aaa, aaa, aci, iac et sex negativi
acc, aco, cae, cao, ceo, cao.

Animadvertendum verum est ea and eo
et inque modo sillogistico plures alios oriri
posse propter diversam figuram seu termi-
ni medi' dispositionem de qua superior dictum
est. Porro quatuor dicit sillogismi figu-
rae novendecim modos utiles parcent, ~~Arti~~
quos vocibus expressos quarum tres prores
vocales tantum spectandas sunt.

- I. Barbara celarent Darii ferio IV Baralipson
 Camentis dimatij fepapno frefionorum
- II. Cesare canestres feptino baroco III Darapti
 felapton dijarnij datiji brocardo ferijon

aaa	Barbara.
aa i	Darapti, Baralipson.
aa e	Canestres, Camentis.
aa i	Darii, Datiji.
aa o	Baroco
ea e	Celarent, Cesare.
ea o	Felapton, Fepapno.
ei o	Ferio, Feptino, Ferijon, Frefionorum.
ei i	Dijarnij, Dimatij.
eo o	Brocardo.

De modis primae figurae.

VI. Prima figura (in qua nempe medius terminus est
subiectum maioris et minoris praedicatum) Duplex
hac lege tenetur:

1. Sit minor affirmans, major vero generalis.

Primo itaque minor affirmativa esse debet, nam
si esset negativa conclusio quoque ex lege
ya. negare deberet: ergo major affirmativa
esset secus enim tres negantes haberentur. Si
major affirmativa tunc major terminus latius
patiret in conclusione negativa quam in ma-
jori affirmativa ex. gr.: omnis canis est animal,
sed nullus bos est canis: ergo nullus bos est ani-
mal.

Secundo major ^{universalis} esse debet, si enim particularis
esset tunc medius terminus, qui est illius su-

Si dictum foret etiam particularis; atqui parti-
 cularis quoque est in minore affirmativa cuius est
 praedicatum ergo ambae praemissae parti-
 culares essent, ut proinde nulla legitima conclu-
 sio. In exemplum: aliquod animal est quadrupes
 sed aliquod volatile est animal: ergo aliquod vo-
 latile est quadrupes.

Ex decem itaque modis rati conclusionibus qua-
 tuor tantum in prima figura locum habent
 ceterae contra alterutram ex duabus recensitis
 legibus peccant; nempe.

a e e	}	contra primam quia minorem negati-
a o o		vam habent.
i a a	}	contra secundam quia major parti-
o a o		cularis est.
a a i	}	inutiles quia equivalent aliis <u>a a e e</u>
e a o		

Quatuor autem qui in hac prima figura adhibentur
adhuc ad huiusmodi posse sunt:

I. aaa.

Bar. § Omne cogitans est simplex.

ba. § Omnis anima humana est cogitans.

ra. § Ergo omnis anima humana est simplex.

II. eae

ce. § Nullus spiritus intelligens est materialis.

ca. § Imago angelus est spiritus intelligens.

rent. § Ergo nullus angelus est materialis.

III. aii

Da. § Omne corpus est corruptibile.

di. § Nihil lapis est corpus.

ei. § Ergo nihil lapis est corruptibile.

III. eio

de. § Nullum vitium est amandum.

di. § Avaritia est vitium.

o. § Ergo avaritia non est amanda.

Hae figurae totae continentur principiis dictis de omni

et nullo, videlicet, quidquid univ ersale affirmatur
vel negatur de aliquo negari etiam debet vel
affirmari de omni quod continetur sub illo, vel
aliter: quidquid de aliquo genere affirmatur
vel negatur, id de quavis ejusdem specie affir-
mari vel negari debet. Ex hoc porro fit ut
hujus figuræ syllogismi naturaliter ab eo et
per se procedant quæ pertinent tribus aliis
figuris perfectioribus a Dialecticis vocatis, eo
quod omnes conditionum species complectatur,
nempe A. E. I. O., quod de aliis dici nequit.

De modis secundæ figuræ

VII. Si mediæ terminus in utroque præmissis
prædicatum sit tunc secunda habetur syllogismi
figura quæ duobus deum legibus patet. hoc verum
continetur:

Una negans esto res major sit specialis.

Primum igitur attestata praemissarum negati-
va esse debet. Quam enim medius in utraque
sit attributus, ^{adhibetur} vero proportionis affirmativae
particulariter sumatur, si ambo forent affir-
mantes, sed medius ipse particulariter sumere-
tur quod negans est.

Si vero major proportio particularis esset,
ejus subiectum nempe major terminus parti-
culariter sumeretur; quod proinde in conclu-
sione negativa latior foret quam in majore
re affirmativa; quod contra veritatem est.

Quare et in hac figura ex decem modis
deni conjungendi sunt nempe:

aaa } Utriusque affirmativam praemissam
aai } habentes.

iai } Pius major est particularis
aai }

oao } Quae continentur in ea.
eao }

Quatuor autem servandi scilicet:

I. aaa | C & Nullo virtus est contemptenda;
Sa & Iniquitas est contemptenda;
re & Ergo nulla iniquitas est virtus.

II. ace | Ca & Omne corpus est contemptum;
me & Nullus spiritus est contemptus;
te & Ergo nullus spiritus est corpus.

III. cio | He & Nullam lapidum est scriptura
ti & Quaedam substantiae sunt scripturae
no & Ergo quaedam substantiae non sunt lapides.

IV. ado | Oa & Omne genus humanum est rationale
to & Quaedam entia non sunt rationalia
co & Ergo quaedam entia non sunt de genere hu-

Hinc patet, secundam figuram huius notiffi-
mo axiomati inveni: si ex duobus unum con-
veniat alteram vero non conveniat cum eodem ter-
tio ea inter se nequaquam conveniant.

De modis tertiae figurae.

VIII. Modus terminus in hac figura tres atque
alterum subiecti munere fungitur. Quia autem
hijce legibus obstringitur:

Sit minor affirmans conclusio particularis.

Affirmativa esse debet minor eadem ratione quae
in prima figura (VI) conclusio autem particularis
esse debet, nam quum minor sit affirmans quae
praedicatum quod est minor terminus particula-
riter sumitur idemque ut etiam in conclusione
particulariter accipitur, debet haec particularis
esse. Quatuor igitur in huiusmodi in hac

proposuimus enat huius sunt:

aeo } maiorem negotiorum habentes
aoo }

aaa } maiore potestate concludentur.
eao }

Utiles a contrario sensu.

I. aai } Da } Anima humana est simplex;
ra } Anima humana est rationalis;
fite } Ergo aliquod rationale est simplex.

II. eao } De } Nullum animal est arbor;
la } Omne animal est vegetans;
fite } Ergo aliquod vegetans non est arbor.

III. iai } Di } Aliquis homo est iustus.
Ja } Omnis homo est animal
mij } Ergo aliquod animal est iustum.

IV. si Quia si omnis iustus est felix;
 si si aliquis iustus est iustus;
 si si aliquis ergo pauper est felix.

V. o Quia si aliquis flos non est albus;
 cas si sed omnis flos est substantia;
 do si ergo quaedam substantia non est ^{alba.}

VI. si Quia si nullus impius est beatus;
 si si quidam impius est philosophus;
 son si ergo aliquis philosophus non est beatus.

Quae huiusmodi testantur figuram syllogismi ad hoc esse affirmativum alio modo negativum. Propter hoc generale principium requiritur si duo alterutro eorum subiecta conveniant, cetera se quoque particulariter sumpta conveniant.

Propter hoc ceterum hoc alio modo: si in duobus alterutro eorum subiecta conveniant alter-

Quam nequaquam citior se particulariter sum-
pta non conveniant.

De modis quartae figurae.

IX. Haec figura in qua medius terminus est
attributus in majori et subiectus in minori
tres habet leges; haece versuales appropos:

Major ubi affirmat generalem sive minorem

si minor affirmat condicio sit specialis ^{generalis}

Quomodo negans modus est tunc major sit

subiectum primam legem quoniam medius sit particularis

in majori affirmativa cuius est attributus, si

minor quoque cuius est subiectum particularis

efficit, ut medius ipse particulariter sumere-

tur.

Quoad secundam, minus extremum quod

praedicatur est necesse affirmans et

particulariter accipitur: ergo et in conclusio-
ne cuius est subiectum, particulariter, sicut
debet, nec in ea latius patet quam in pre-
missis.

Ad tertiam denique quod attinet, si modus
negati est si conclusio sit negativa necessario
major universalis esse debet. Quam enim ma-
jor extremam, seu predicatam conclusio-
nis negativae secundum totam suam exten-
sionem sumatur, eodem ferme pacto
sumi debet in maiori cuius est subiectum.

Quinque igitur in decem modis in-
stiles, quinque autem istiles in tres figuras
habendo sunt. Sicut nempe

a e i } contra regulam primam
a o o }

a a a } contra secundam,
o a e }

o a o } contra tertiam.

Ut deus uero sunt:

- I aai Pa & Omnis homo est animal;
ma. & Omne animal est sensibile;
li. & Ergo aliquid sensibile est homo.
- II aee Ca & Omnis iniustus est vitiosus;
men & Nullum vitiosum est laudabile;
tes & Ergo nullum laudabile est iniustum.
- III. iai Di & Aliquis edignatus est iustus;
ma & Omnis iustus est Dei amicus;
tes & Ergo aliquis Dei amicus est dignatus.
- III. ead Ho & Nullus angelus est animal;
sap & Omnis animal est sensens;
no. & Ergo aliquid sensens est angelus.
- V. eio Ho & Nullum corpus est indivisibile;
si & Aliquod indivisibile est substantia;
so. & Ergo aliqua substantia non
est corpus.

Quibus haec figura principij inest 1° Propositiones universales
satis affirmativae convertibiles est quoad formam, et ubi
Potam loca Subiecti particulariter enuncietur; v.g.
Omnis homo est animal; est propositio convertibilis hoc
tantum modo: aliquod animal est homo. 2° Quaevis negatio
propositio converti potest cumque subiectum generis enun-
ciat patet ejus loco species aliqua substantiae quae
in eo genere continentur. Propositionem nullum cor-
pus est indivisibile recte in haec convertes; nullum
indivisibile est corpus, vel nullum saccum est
indivisibile —

X. Paucis ~~enunciat~~ in prima et quarta figura con-
clusio vel affirmans vel etiam negans esse patet,
in secunda semper negans, in tertia particu-
lari semper. Omnium passibilium syllogis-
morum modi qui recte concludunt novendecim

Quorundam conclusionum si ratione quantitatij spec-
 tentur quinque universaliter, quatuordecim
 particulariter enunciatae; si ratione qua-
 litatis, septem affirmant, duodecim e contra-
 rio negant, quemadmodum sequenti schemate
 exprimentur:

Conclusio	1	2	3
	4	5	6
	7	8	9
	10	11	12